

RAZŠIRJENI PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

*PODALJŠANO BIVANJE
in različne oblike
varstva učencev
v devetletni osnovni šoli*

Koncept

PODALJŠANO BIVANJE IN RAZLIČNE OBLIKE VARSTVA UČENCEV V DEVETLETNI OSNOVNI ŠOLI

DELOVNA SKUPINA ZA PRIPRAVO KONCEPTA PODALJŠANEGA BIVANJA

Barbara Blaj, OŠ Majde Vrhovnik, Ljubljana

Borut Chwatal, Ministrstvo RS za šolstvo, znanost in šport

Sonja Čerpnjak, III. OŠ Murska Sobota

mag. **Silva Kos Knez**, Zavod RS za šolstvo

Lidija Magolič, Urad RS za šolstvo

Helena Murgelj, OŠ Šmihel, Novo mesto

Sonja Purgaj, OŠ Primoža Trubarja, Laško

Graziela Starman, OŠ Antona Ukmarja, Koper

Irena Žunko, OŠ Bratov Polančičev, Maribor

Izdala in založila: **Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo**

Za ministrstvo dr. **Milan Zver**

Za zavod **Alojz Pluško**

Uredil **Zvonka Labernik**, mag. **Silva Kos Knez**

Jezikovni pregled **Mateja Gajgar**

Oblikovanje **Tanja Radež**

Prelom in tisk **Kočevski tisk d. d., Kočevje**

Drugi natis

Ljubljana, 2005

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.21

KONCEPT. Razširjeni program : program osnovnošolskega izobraževanja. Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli / [delovna skupina za pripravo koncepta podaljšanega bivanja Barbara Blaj ... et al.]. - 2. natis. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2005

ISBN 961-234-340-3 (Zavod RS za šolstvo) 1. Blaj, Barbara
221403904

K a z a l o

1 Uvod	5
2 Opredelitev in splošni cilji podaljšane bivanja in različnih oblik varstva učencev	6
2.1 Podaljšano bivanje	6
2.2 Jutranje varstvo	7
2.3 Varstvo vozačev	7
2.4 Varstvo učencev, ki čakajo na nadaljevanje pouka.....	8
3 Sestavine in operativni cilji podaljšane bivanja	9
3.1 Samostojno učenje	9
3.2 Ustvarjalno preživljanje časa.....	10
3.3 Sprostitutvena dejavnost	11
3.4 Kosilo	12
4 Organizacija dela v podaljšanem bivanju	13
5 Priporočila za vzgojno-izobraževalno delo v podaljšanem bivanju	15
6 Znanje izvajalcev	17
7 Priloga	18
7.1 Priporočeni osnovni viri in literatura za učitelje	18

1 UVOD

Podaljšano bivanje, jutranje varstvo in varstvo vozačev urejata Zakon o osnovni šoli v 20., 21., 22. in 26. členu in Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja v 81. in 82. členu, in sicer na sledeči način:

Podaljšano bivanje in jutranje varstvo organizira osnovna šola v okviru razširjenega programa (20. člen ZOs). Podaljšano bivanje organizira za učence od prvega do šestega razreda (za učence s posebnimi potrebami, za katere je tako določeno z odločbo o usmeritvi, tudi od sedmega do devetega razreda). V času podaljšanega bivanja se učenci učijo, opravljajo domače naloge in druge obveznosti ter sodelujejo pri kulturnih, športnih, umetniških in drugih dejavnostih (21. člen ZOs). Jutranje varstvo šola organizira za učence prvega razreda (22. člen ZOs). V podaljšano bivanje in jutranje varstvo se učenci vključujejo prostovoljno (26. člen ZOs).

Sredstva za izvajanje (materialni stroški in osebni prejemki) se zagotavlja iz sredstev državnega proračuna v celoti za jutranje varstvo učencev prvega razreda in za podaljšano bivanje učencev od prvega do četrtega razreda ter vsaj 50% za učence od petega do šestega razreda. Iz sredstev državnega proračuna in sredstev lokalne skupnosti se zagotavlja tudi sredstva za materialne stroške varstva vozačev (81. in 82. člen ZOFVI).

2 OPREDELITEV IN SPLOŠNI CILJI PODALJŠANEGA BIVANJA IN RAZLIČNIH OBLIK VARSTVA UČENCEV

V okviru razširjenega programa izvaja šola glede na potrebe učencev in staršev naslednje različne organizacijske oblike vzgojno-izobraževalnega dela z učenci:

- **podaljšano bivanje,**
- **jutranje varstvo,**
- **varstvo vozačev in**
- **varstvo učencev, ki čakajo na nadaljevanje pouka.**

2.1 PODALJŠANO BIVANJE

Podaljšano bivanje je oblika vzgojno-izobraževalnega procesa, ki jo šola organizira po pouku in je namenjena učencem od 1. do 6. razreda.

V podaljšano bivanje se učenci vključujejo prostovoljno s prijavo staršev v okviru pravil, ki jih določi šola.

Podaljšano bivanje mora biti strokovno vodeno. Vsebovati mora naslednje elemente:

- **samostojno učenje,**
- **sprostitutveno dejavnost,**
- **ustvarjalno preživljanje časa in**
- **prehrano.**

Cilji podaljšanega bivanja se prepletajo in nadgrajujejo z vzgojno-izobraževalnimi cilji pouka. Vsebine podaljšanega bivanja izhajajo iz vzgojno-izobraževalnih ciljev pouka ob upoštevanju interesov, potreb in želja učencev in njihovih staršev.

V okviru splošnih ciljev podaljšanega bivanja je učencem potrebno:

- zagotoviti vzpodbudno, zdravo in varno psihosocialno in fizično okolje za razvoj in izobraževanje;
- omogočiti redno, samostojno in uspešno opravljanje obveznosti za šolo in jim v primeru potrebe nuditi ustrezno strokovno pomoč;
- omogočiti skupno načrtovanje in izbiranje aktivnosti in s tem sooblikovanje programa posamezne dejavnosti;

- omogočiti razumevanje pomena vednosti in znanja za odraščanje in osebni razvoj;
- omogočiti razumevanje pomena kakovostnih odnosov v skupini vrstnikov za dobro počutje in skupne dosežke.

2.2 JUTRANJE VARSTVO

Jutranje varstvo je oblika vzgojnega dela z učenci 1. razreda in drugimi učenci, ki pred poukom potrebujejo varstvo.

Jutranje varstvo mora biti strokovno vodeno. Glede na dogovor med starši in šolo ter po presoji učitelja lahko zajema:

- zajtrk,
- počitek,
- sprostitveno dejavnost in
- pripravo na pouk.

V okviru splošnih ciljev jutranjega varstva je učencem potrebno:

- zagotoviti varno in vzpodbudno okolje, v katerem lahko pričakajo pouk;
- organizirati počitek ali po izbiri dejavnosti, ki jih veselijo, sprostijo in aktivirajo za pouk;
- zagotoviti učno pomoč, če izrazijo željo po njej.

2.3 VARSTVO VOZAČEV

Varstvo vozačev je oblika vzgojnega dela z učenci, ki po pouku oz. podaljšanem bivanju do prevoza domov potrebujejo varstvo.

Tudi v to obliko varstva se učenci vključujejo prostovoljno s prijavo staršev v okviru pravil, ki jih določa šola.

Varstvo vozačev mora biti organizirano strokovno. Lahko vsebuje elemente podaljšanega bivanja, interesne dejavnosti in glede na potrebe ter interese učencev tudi dopolnilnega in dodatnega pouka.

V okviru splošnih ciljev varstva vozačev je učencem potrebno:

- zagotoviti varno okolje, v katerem po zaključku pouka počakajo na starše ali organiziran prevoz domov;
- organizirati počitek ali po izbiri dejavnosti, ki jih veselijo in sprostijo;
- na njihovo željo v okviru možnosti zagotoviti pogoje za učenje.

2.4 VARSTVO UČENCEV, KI ČAKAJO NA NADALJEVANJE POUKA

V vmesnem času, ko učenci 7., 8. in 9. razreda čakajo na nadaljevanje pouka, jim šola glede na njihove interese in svoje možnosti organizira aktivno in varno preživljanje časa čakanja.

V to obliko varstva so vključeni vsi učenci, ki čakajo na nadaljevanje pouka, razen če starši odločijo drugače in šoli svojo odločitev predložijo v pisni obliki. Učitelj, ki koordinira aktivnosti učencev, ima pregled nad tem, pri kateri dejavnosti so učenci.

Varstvo učencev, ki čakajo na nadaljevanje pouka, mora biti organizirano strokovno. Glede na okoliščine lahko vsebuje elemente podaljšanega bivanja in interesne dejavnosti.

V okviru splošnih ciljev varstva učencev, ki čakajo na nadaljevanje pouka, je učencem potrebno:

- zagotoviti varno okolje, v katerem lahko ob različnih aktivnostih, ki jih ponuja šola (od individualnih do skupinskih, od izobraževalnih do zabavnih oz. sprostilnih), počakajo na nadaljevanje pouka;
- na njihovo željo v okviru možnosti organizirati tudi aktivnosti po njihovi izbiri;
- omogočiti individualne pogovore s strokovnimi delavci šole (razrednikom, učitelji razrednega učiteljskega zbora, mentorji različnih dejavnosti, šolskimi svetovalnimi delavci, ravnateljem);
- omogočiti dostop do virov in jim zagotoviti pomoč pri iskanju informacij.

3 SESTAVINE IN OPERATIVNI CILJI PODALJŠANEGA BIVANJA

V okviru podaljšanega bivanja se izvaja naslednje dejavnosti:

- samostojno učenje,
- ustvarjalno preživljanje časa,
- sprostitveno dejavnosti,
- kosilo.

3.1 SAMOSTOJNO UČENJE

Samostojno učenje je dejavnost, v okviru katere poteka usmerjanje in navajanje učencev na samostojno opravljanje različnih učnih aktivnosti. Učenci znanje, ki so ga pridobili pri pouku ali zunaj pouka, dodatno utrdijo, razširijo, poglobijo, sistemizirajo in uporabijo v novih situacijah. V okviru te dejavnosti se skrbi za redno, kakovostno in samostojno opravljanje učnih obveznosti.

Z ozirom na bioritem učencev se samostojno učenje pričinja najmanj eno uro po kosilu. Poteka lahko na različne načine, ki jih učitelj izbere skupaj z učenci. Učitelj mora poznati različne oblike, tehnike in metode uspešnega učenja in možnost njihovega smiselnega prilagajanja učencem in učnim vsebinam. Pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa izhaja iz ciljev pouka, ki jih v sodelovanju z razrednimi učitelji individualizira.

Glede na to, da pri učencih koncentracija niha, je smiselno omejiti tudi čas za samostojno učenje. Pri mlajših učencih je ta čas krajši, pri starejših učencih pa je ta čas daljši. Tako naj traja neprekinjeno delo pri mlajših učencih največ 10 do 15 minut, pri starejših pa 20 minut. Temu naj sledi kratek premor, nato pa učenci spet nadaljujejo z delom.

Samostojno učenje ne sme trajati več kot 50 minut. Med učenjem mora biti organiziran rekreativni odmor. Po presoji lahko učitelj učence dodatno zaposli glede na njihove interese.

Operativni cilji

Učenci:

- povezujejo, utrjujejo in poglobljajo učno snov in se učijo samostojno pripravljati na pouk;
- se učijo uporabljati pridobljena vedenja in spoznanja in tako razvijajo motivacijo za nadaljnje učenje;
- se skozi izkušnjo učijo razumevati, kakšen učni ti so (vidni, slušni, gibalno-taktilni, kombinirani),
- se učijo oblikovati lastno učno metodo, tako da s pomočjo učitelja opustijo manj učinkovite metode in prevzamejo tiste, ki so na individualni ravni bolj učinkovite;
- se učijo učiti različne predmete različno;
- se učijo načrtovati svoje delo (čas dela in aktivnosti, vmesne individualne počitke, čas ponaavljanja) in pripraviti delovni prostor (priprava pripomočkov in organizacija prostora);
- se učijo zbrano začeti in delo tudi opraviti;
- se učijo upoštevati navodila;
- se učijo uporabljati učbenike;
- se učijo uporabljati različne vire (slovarje, priročnike, literaturo v knjižnici, na internetu ...);
- se učijo znanje predstaviti drugim: pripovedovati, dokazovati, argumentirati, vizualno prikazati;
- se učijo partnerskega učenja, v katerem je učitelj le animator (kar mu omogoča dojeti, kako učenci snov razumejo in jim nato učinkoviteje pomagati);
- se učijo nuditi učno pomoč ali jo poiskati;
- se učijo reflektirati in evalvirati svoje delo: interpretirati rezultate, razumeti napake in jih popraviti;
- se učijo sodelovati pri reševanju skupnih nalog in s tem razvijati svoje sposobnosti za delo v skupini (organiziranje dela v skupini, integriranje v delo skupine).

3.2 USTVARJALNO PREŽIVLJANJE ČASA

Ustvarjalno preživljanje časa je dejavnost, ki je namenjena razvedrilu, sprostitvi, počitku in v kateri učenci nimajo učnih obveznosti. Učencem omogoča ukvarjanje z različnimi vsebinami po njihovi izbiri. Učitelj usmerja učence v aktivnosti, ki naj imajo določen cilj, ob čemer upošteva in omogoča razvoj njihovih interesov in sposobnosti na vseh temeljnih področjih razvoja osebnosti: spoznavnem, telesno-gibalnem, socialnem, čustvenem, motivacijskem, estetskem in moralno-etičnem.

Aktivnost poteka v okviru vsebin, ki jih ustvarjajo učenci, učitelj pa je animator dejavnosti. Učitelj lahko učence motivira za aktivno odzivanje na aktualne kulturne, umetniške, športne in druge dogodke, ki se jim zdijo zanimivi, in jih vzpodbudi, da svoje izdelke predstavijo vrstnikom, staršem in učiteljem. Če šola v okviru podaljšanega bivanja organizira interesne dejavnosti, jih v skladu s svojimi nagnenji in znanji poleg drugih učiteljev vodijo tudi učitelji podaljšanega bivanja. V tem primeru skupine niso sestavljene zgolj iz učencev iz oddelkov podaljšanega bivanja, kar dejavnosti prinese novo dinamiko.

Operativni cilji

Učenci:

- razvijajo ustvarjalnost na kulturnem, umetniškem, športnem in drugih področjih;
- razumejo in doživijo pomen aktivno preživetega prostega časa za sproščeno počutje in osebni razvoj;
- utrjujejo stara in pridobivajo nova znanja in izkušnje na vseh področjih osebnostnega razvoja, še zlasti:
 - se naučijo izbirati in soorganizirati aktivnosti glede na svoje interese;
 - se učijo mnenja usklajevati z vrstniki in sprejemati različne vloge v skupini in ob tem spoznavajo sebe in druge ter se učijo sprejemati in ceniti drugačnost;
 - se soočajo z rezultati osebnega in skupnega dela in jih v obliki predstavitev in razstav prikažejo tudi drugim.

3.3 SPROSTITVENA DEJAVNOST

Sprostitutvena dejavnost je namenjena počitku, sprostitvi, obnavljanju psihofizičnih moči učencev in se odvija v aktivni in pasivni obliki. Sprostitutvene aktivnosti naj se časovno ujemajo z biološko manjšo aktivnostjo/sposobnostjo učencev. Po možnosti naj bodo organizirane neposredno po kosilu. V tem času naj se učenci spočijejo in si naberejo novih moči za delo. Učitelj zagotovi pogoje za sprostitev in pri tem učence spodbuja, jim svetuje, se dogovarja in sodeluje z njimi. Učitelj mora imeti stalen pregled nad učenci.

Metode, s katerimi dosega cilje, so: igra (športne, družabne, razvedrilne, socialne, rajalne, opazovalne igre), likovno ustvarjanje, poslušanje glasbe, ogled videokaset, branje, pogovor, sprehod ... Aktivnost in prostor si učenci s pomočjo učitelja izberejo sami glede na možnosti: učilnica, igralnica, knjižnica, telovadnica, igrišče, okolica šole.

Operativni cilji

Učenci:

- razumejo in doživijo sprostitev in oddih med delom kot nujni element zdravega načina življenja;
- se učijo sprejemljivih in učinkovitih načinov sproščanja in pridobivajo tovrstne mentalno-higienske navade;
- zadovoljujejo svoje potrebe po počitku, gibanju, socialnih stikih, igri;
- se v situaciji igre učijo in utrjujejo znanje, različne intelektualne spretnosti, socialne veščine, sprejemajo pravila in norme, razvijajo domišljijo ...;
- razvijajo smisel za humor;
- širijo izkušnje s področja narave, kulture, umetnosti ...;
- se na poti do izbranega ambienta učijo primerne in prometno varnega vedenja.

3.4 KOSILO

Kosilo je dejavnost, v okviru katere poteka priprava na kosilo, s poudarkom na kulturi prehranjevanja, in prehrana učencev v organizaciji šole. V nižjih razredih je treba nameniti pripravi na kosilo več časa kot v višjih.

Operativni cilji

Učenci:

- se učijo pri jedi primerno obnašati, pravilno uporabljati jedilni pribor in pri hranjenju uživati;
- spoznajo pomen higienskih navad (umivanja rok pred obrokom, čiščenja zob po obroku) in jih pridobivajo;
- se učijo pripraviti preprostejše jedi in napitke ter hrano aranžirati in postreči;
- razumejo pomen obrokov in ritem prehranjevanja;
- spoznajo različne prehranjevalne navade in pomen zdrave in uravnotežene prehrane za človekov razvoj;
- analizirajo šolske obroke in sodelujejo pri oblikovanju jedilnikov.

4 ORGANIZACIJA DELA V PODALJŠANEM BIVANJU

Šola glede na potrebe staršev zagotovi pogoje in organizira podaljšano bivanje, ki se lahko izvaja v različnem času in trajanju. Vsaka šola sama izoblikuje model podaljšanega bivanja glede na okoliščine in materialne možnosti, urnik pouka in željo staršev.

Učiteljevo delo se odvija po vnaprejšnji letni in tedenski pripravi. Učiteljeva tedenska priprava za samostojno učenje, sprostitevno dejavnost in kosilo je narejena na osnovi sodelovanja z učenci, razrednimi učitelji in ostalimi strokovnimi delavci šole. Vključuje naslednje elemente:

- **tedenski tematski sklop,**
- **tedenske vzgojno-izobraževalne cilje (to so cilji, ki izhajajo iz samostojnega učenja, sprostitevne dejavnosti, kosila, in cilji, ki izhajajo iz pouka),**
- **vzgojno-izobraževalne cilje za ustvarjalno preživljanje časa,**
- **primere dejavnosti za učence,**
- **učne metode in oblike,**
- **učne vire/pogoje za učenje in prosti čas.**

Za ustvarjalno preživljanje časa naredi učitelj pripravo glede na želje, interese in potrebe učencev bodisi kot tedensko pripravo bodisi kot projekt ali kako drugače. Realizacijo vzgojno-izobraževalnih ciljev vpiše po opravljenem delu.

Pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa mora učitelj upoštevati razvojno stopnjo učencev in njihov bioritem, tj. psihofizično zmogljivost. Razporeditev dejavnosti mora biti načrtovana tako, da se ob upoštevanju predhodnih obremenitev pri pouku izmenjujejo počitek, učenje, sprostitev, zaposlitev – aktivnosti in napetosti naj sledi počitek in sprostitev. Poskrbeti je treba za primerno razgibavanje učencev, praviloma na svežem zraku.

Dnevno realizacijo vzgojno-izobraževalnega dela spremlja učitelj z vodenjem dnevnika, ki je uradna dokumentacija šole.

I. TEDENSKA PRIPRAVA ZA SAMOSTOJNO UČENJE, SPROSTITVENO DEJAVNOSTI IN KOSILO

• tematski sklop • tema tedna	• vzgojno-izobraževalni cilji	• primeri dejavnosti za učence	• učne metode • učne oblike	• učni viri/pogoji • za učenje in prosti čas

II. PRIPRAVA ZA USTVARJALNO PREŽIVLJANJE ČASA

• tematski sklop • tema tedna	• vzgojno-izobraževalni cilji	• primeri dejavnosti za učence	• učne metode • učne oblike	• učni viri/pogoji • za učenje in prosti čas

MNENJA UČITELJA O REALIZACIJI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH CILJEV

--

- PREDLAGANI OBRAZEC TEDENSKE PRIPRAVE UČITELJA PODALJŠANEGA BIVANJA NA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE DEJAVNOSTI

5 PRIPOROČILA ZA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO V PODALJŠANEM BIVANJU

Ker je podaljšano bivanje glede na svoje cilje kontinuiran vzgojno-izobraževalni proces, zahteva stalnega učitelja. Ciljev ni mogoče dosegati z delitvijo nalog na več učiteljev, ki bi v podaljšanem bivanju dopolnjevali delovno obveznost.

Učitelj podaljšanega bivanja mora biti dober poznavalec učnih metod in tehnik, ki jih izbira v okviru svoje strokovne kompetence glede na situacijo, tj. aktualno dejavnost in interes učencev. Prav tako mora poznati osnove pedagogike prostega časa, poznati mora razvojne značilnosti učencev, razumeti psihološke posebnosti posameznikov in zakonitosti skupinske dinamike. Njegovo pedagoško delo je usmerjeno na eni strani v razvoj posameznika in na drugi strani v oblikovanje in vzgojo skupine. Poskrbeti mora, da se v oddelku vzpostavi taka kakovost medsebojnih odnosov, da so učenci sproščeni in imajo občutek varnosti, sprejetosti, spoštovanja in zaupanja.

Učitelj podaljšanega bivanja ima številne vzgojno-izobraževalne naloge:

- usmerja in oblikuje aktivnosti, ki jih vodi on ali drugi učitelji;
- učencem mora znati svetovati na različnih področjih;
- seznanjati jih mora z njihovimi pravicami in jim pomagati pri razumevanju in izpolnjevanju njihovih obveznosti;
- v skupini mora znati ustvariti sproščeno vzdušje in delovno disciplino, kadar je potrebno.

Kakovost vzgojno-izobraževalnega procesa je odvisna od tesnega sodelovanja med učiteljem podaljšanega bivanja in učitelji, ki poučujejo v razredu. Učitelju podaljšanega bivanja sodelovanje omogoča razumeti učno in vzgojno problematiko učencev, ki so mu zaupani. Kontinuirano in enakopravno sodelovanje je predpogoj za timsko načrtovanje dela tako v oddelku podaljšanega bivanja kot v razredu. Timsko načrtovanje dela je osnova tedenske priprave dela učitelja v oddelku podaljšanega bivanja. Zaključiti se z evalvacijo opravljenega dela, ki je izhodišče za novo načrtovanje.

Da se delo v razredu in oddelku podaljšanega bivanja res dopolnjuje, učitelja redno sodelujeta pri:

- določanju obsega ciljev in izbiri vsebin pouka;
- izbiri pripomočkov, literature, diferenciranih gradiv;

- načrtovanju prevejanja in ocenjevanja znanja;
- načrtovanju vsebin ter izvedbi roditeljskih sestankov in drugih oblik srečanj s starši.

Oblike sodelovanja med učitelji, ki so praviloma vnaprej dogovorjene in redne, so različne: od pogovora do hospitacije oz. skupnega poučevanja, medsebojnega nadomeščanja, poročanja v učiteljskem zboru itd. Pri razvijanju sodelovanja ima pomembno vlogo ravnatelj, saj morata imeti razredni učitelj in učitelj podaljšanega bivanja v okviru delovnega časa določen čas (delovna obveza) za skupno načrtovanja vzgojno-izobraževalnega dela in evalvacijo opravljenega dela. Učitelj podaljšanega bivanja sodeluje na vseh konferencah učiteljskega zbora.

Poleg sodelovanja z učitelji, starši in vodstvom šole je za delo v podaljšanem bivanju pomembno tudi sodelovanje s šolsko svetovalno službo.

Kakovost vzgojno-izobraževalnega procesa je odvisna tudi od sodelovanja med učitelji in starši. Sodelovanje s starši organizirata oba, učitelj v razredu in učitelj v oddelku podaljšanega bivanja. Gre za ustaljene oblike sodelovanja, kot so: roditeljski sestanek, govorilne ure, individualni sestanek, dan odprtih vrat šole, povabilo staršev na obisk k dejavnosti podaljšanega bivanja, sporočilo v pisni obliki, predavanje, informativni kotiček, sodelovanje v skupni akciji itd.

Učitelji podaljšanega bivanja sodelujejo tudi med seboj in s širšim okoljem.

Za rast kakovosti podaljšanega bivanja je zelo pomembna učiteljeva izkušnja poučevanja v razredu. Zato je občasna zamenjava dela v oddelku podaljšanega bivanja z delom v razredu in obratno zelo koristna in pomeni pridobitev v obe smeri. Učitelj podaljšanega bivanja mora za svojo strokovno rast skrbeti v okviru stalnega strokovnega spopolnjevanja, šola pa mu mora to možnost nuditi.

6 ZNANJE IZVAJALCEV

Zakon o osnovni šoli v 38. členu že določa, da v oddelkih podaljšanega bivanja izvajajo vzgojno-izobraževalno delo:

- učitelji razrednega pouka,
- učitelji predmetnega pouka,
- vzgojitelji predšolskih otrok,
- defektologi,
- pedagogi,
- psihologi,
- socialni pedagogi.

7 PRILOGA

7.1 PRIPOROČENI OSNOVNI VIRI IN LITERATURA ZA UČITELJE

1. Armstrong, T. (2000). *Prebudite genija v svojem otroku*. Tržič: Učila.
2. Bluestein, J. (1997). *Vzgoja brez stresa*. Ljubljana: Pleroma – Center za razvijanje osebne kakovosti.
3. Brajša, P. (1995). *Sedem skrivnosti uspešne šole*. Maribor: Doba.
4. Dhority, L. (1992). *Ustvarjalne metode učenja*. Ljubljana: Alpha Center.
5. Kos Knez, S. (2002). *Podaljšano bivanje v devetletni osnovni šoli*. Vzgoja in izobraževanje, št. 6, str. 91–96.
6. Kos Knez, S. (2002). *Spodbujamo učence tudi v podaljšanem bivanju*. Otrok in družina, št. 2, str. 22–23.
7. Kos Knez, S. (2002). *Ustvarjajmo spodbudnejša in vznemirljivejša doživetja tudi v podaljšanem bivanju*. Razredni pouk, št. 3, str. 14–18.
8. Kos Knez, S. (2002). *Vzgojno-izobraževalno delo v podaljšanem bivanju v devetletni osnovni šoli*. Didaktični priročnik. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
9. Kos Knez, S. (2002). *Kakšen naj bo učenčev in učiteljev vsakdanjik v podaljšanem bivanju*. Vzgoja in izobraževanje, št. 5, str. 25–30.
10. Kos, S. (1998). *Komunikacija in medsebojni odnosi v oddelkih podaljšanega bivanja*. Vzgoja in izobraževanje, št. 1.
11. Kramar, M. (1993). *Načrtovanje in priprava izobraževalno-vzgojnega procesa v šoli*. Nova Gorica: Educa.
12. Krvina, B. (1995). *Šola uspešnega učenja – priročnik za samostojno učenje*. Gorenja vas: Ars 2000 Poslovna galerija.
13. Kyriacou, C. (1982). *Vse učiteljeve spretnosti*. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
14. Lešnik, R. (1982). *Prosti čas*. Maribor: Založba Maribor.
15. Marentič Požarnik, B. (1980). *Dejavniki in metode uspešnega učenja*. Ljubljana: DDU Univerzum.

16. Ministrstvo za šolstvo in šport. (1995). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana.
17. Ministrstvo za šolstvo in šport. (1996). *Šolska zakonodaja*. Ljubljana.
18. Nacionalni kurikularni svet. (1996). *Izhodišča kurikularne prenovе*. Ljubljana.
19. Novak, H. (1981). *Samostojno učenje v nižjih razredih osnovne šole*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
20. Virk Rode, J., Belak Ožbolt, J. (1990). *Razred kot socialna skupina in socialne igre*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. (Ur. list RS, št. 12, VI/96).
21. *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanju* (Ur. list, št. 12 VI/96).
22. *Zakon o osnovni šoli* (Ur. list RS, št. 12, VI/96).
23. Zalokar Divjak, Z. (1996). *Vzgoja je ... ni znanost*. Nova Gorica: Educa.

